

PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA • 2023. február 18.

TÖRTÉNELEM

**KÖZÉPSZINTŰ
PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA**

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

2023. február 18.

**STUDIUM GENERALE
TÖRTÉNELEM SZEKCIÓ**

1. A feladat az athéni demokráciához kapcsolódik.

- a) Sztratégosz/ sztratégoszok (0,5 pont)
 b) A bevándorlók szabadok voltak, míg a rabszolgák nem (1 pont)
 c) Azért, hogy megakadályozzák a zsarnokság visszatérését. (Más hasonló megfogalmazásban is elfogadható) (1 pont)
 d) Szabad polgárok és rabszolgák (csak a metoikoszok fizettek adót) (0,5 pont)

2. A feladat a jobbágység kialakulásával foglalkozik.

- a) 4 (1 pont)
 b) 2 (1 pont)
 c) 2 (1 pont)
 d) 1 (1 pont)

3. A feladat Károly Róbert gazdasági reformjaival kapcsolatos. (elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont)

- a) kapudó
 b) harmincadvám

Állítások	A) betűjelű forrás	B) betűjelű forrás	mind- kettő	egyik sem
c) Bevezetése következtében megélnékült a belföldi kereskedelem.		x		
d) A rendelet miatt fellendült az ország bányászata.				x
e) A kamara haszna pótlására vezették be.	x			
f) Jelentős bevétel volt a királyi kincstár számára.			x	
g) Az adónemet később füstadó névre keresztelték	X			
h) Az adó beszedését csak a szabad királyi városok tudták kikényszeríteni		X		

4. A feladat a felvilágosodás eszmerendszerével foglalkozik.

- a) empirizmus (0,5 pont)
 b) népfelség elve (0,5 pont)
 c) hatalmi ágak szétválasztása (0,5 pont)
 d) közvetett demokrácia (0,5 pont)
 e) társadalmi szerződés (0,5 pont)
 f) racionalizmus (0,5 pont)

5. Demográfiai és etnikai változások a 18. században

- a) Az asszimiláció vagy beolvadás etnikai szempontból az a jelenség, amikor egy etnikum (népcsoport, nemzet, nemzetiség) vagy annak tagja nem képes saját értékeinek megtartására, és a többségi vagy más etnikum részévé válik. (1 pont)

- b) Elfogadható válaszok: rácok, szerbek, svábok, németek (*elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont*)
- c) Elfogadható válaszok: csehek, lengyelek, ruszinok, szlovákok, románok, horvátok, örmények, görögök, spanyolok, olaszok, franciák, zsidók, cigányok (*elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont*)
- d) c (*1 pont*)

6. A feladat az ipari forradalom első hullámával foglalkozik. (komplex tesztfeladat)

- a) Nagy-Britannia / Anglia (*1 pont*)
- b) A föld polgári tulajdonná válása / Kapitalista gazdaság megjelenése / Mezőgazdaság fejlődése / Demográfiai növekedés / Bankrendszer létrejötte / Gyarmati felvevőpiac / Gazdag nyersanyagkészletek / Világgazdaság kialakulása / Polgári forradalom / Manufaktúrák létrejötte (*a helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatóak*) (*elemenként 0,5 összesen 2 pont*)
- c) Igaz (*0,5 pont*)
Hamis (*0,5 pont*)
Hamis (*0,5 pont*)
Hamis (*0,5 pont*)
- d) gőzmozdony, nehézipar (*elemenként 1, összesen 2 pont*)

7. A feladat az 1848-49-es szabadságharccal kapcsolatos!

- a) C, A, B, A, B, D (*elemenként 0,5 pont*)
- b) 3 (*1 pont*)

8. A feladat az első világháború történetéhez kapcsolódik.

- a) a) Belgium b) Franciaország (*elemenként 0,5, összesen 1 pont*)
- b) Schlieffen-terv (*0,5 pont*)
- c) *Legalább hármat említ az alábbiakból:*
Gyors orosz mozgósítás, Anglia belépése, Olaszország semlegessége, nem megfelelő csapatok közti kommunikáció, A monarchia csapatai nem tudták feltartani az oroszokat, védekező fegyverrendszerek, a német előretörés megakadályozása (*elemenként 0,5, összesen 1,5 pont*)
- d) A háború azon formája, melyben a felek nem, vagy csak alig mozdulnak a frontról, lövészárkokból, az arcvonal csak kilométereket változik hónapok, évek alatt. (*a válasz más, hasonló megfogalmazásban is elfogadható*) (*1 pont*)
- e) *Legalább kettőt említ az alábbiakból:*
lövészárok, gépfegyver, szögesdrót, harcigáz, lángszóró (*elemenként 0,5, összesen 1 pont*)

9. A feladat a két világháború közötti magyar társadalommal kapcsolatos.

- a) (*elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont*)

Állítás	IGAZ	HAMIS
Az emberek többsége kisárútermelő volt		X
A középosztály politikai befolyása elenyésző mértékű volt		X
A társadalom többsége alacsony rétegű tömeghez tartozott	X	

Az iparosodás ellenére továbbra is a mezőgazdaságban dolgoztak a legtöbben	X	
--	---	--

b) 2, 5 illetve 1, 3 (*elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont*)

10. Az Európai Unió intézményrendszere

- a) Lisszaboni szerződés, Európai Bizottság, Európai Parlament, közvetlenül, uniós költségvetés, Európai Unió Tanácsa (*Elemenként 0,5 pont*)
- b) A Bizottság jogszabályjavaslatát mind a Tanácsnak (Európai Unió Tanácsa), mind az Európai Parlamentnek el kell fogadnia ahhoz, hogy uniós jogszabállyá váljon. (*2 pont*)

11. A feladat a Kádár-korszak gazdaságával kapcsolatos.

- a) 1) 3 (*0,5 pont*)
 2) 1 (*0,5 pont*)
 3) 2 (*0,5 pont*)
 4) 2 (*0,5 pont*)
- b) Mert a Rákosi-korszakhoz képest kevésbé erőszakos módszereket alkalmaztak. / a kisebb engedmények miatt, könnyebben lemondott a lakosság a tulajdonáról/ a parasztság számára komoly engedmény volt a háztáji gazdálkodás engedélyezése. (*egyéb jó válasz is elfogadható*) (*2 pont*)

12. A feladat a magyar választási rendszerrel kapcsolatos!

- a) (*elemenként 0,5 pont*)

Állítás	IGAZ	HAMIS
A magyar választási rendszerben tartalmaz választójogi cenzust.		X
A magyarországi népszavazások csak akkor érvényesek, ha a szavazatok többsége (50% +1 szavazat) igenlő		X
A magyar választási rendszerben a többségi elv és az arányosság is érvényesül, ezért nevezzük vegyes választási rendszernek	X	
A választópolgárok a miniszterelnököt közvetlenül, míg a köztársasági elnököt közvetetten választják		X
Az országgyűlési képviselők többségét egyéni választókerületekben választják	X	

- b) Minden választásra jogosult azonos értékű szavazati joggal rendelkezik (*0,5 pont*)

13. A földrajzi felfedezések kiváltó okai (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a földrajzi felfedezések kiváltó okait mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a nagy földrajzi felfedezések a 15. és 18. század között zajlottak és megállapítja, hogy 1492-ben fedezte fel Kolumbusz Kristóf Amerikát. Rögzít egy térbeli elemet (pl. Európa; Spanyol Királyság; Portugália; Amerika; India; Bahama-szigetek).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat (pl. aranyéhség; luxuscikkek; karavella; nemesfém; török terjeszkedés; kereskedelmi útvonal; őslakos; tordesillasi szerződés; konkvisztádor).	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. új kereskedelmi utak felkutatására volt szükség vagy a Keletről beszerzett áruk Európába szállítása problematikusá vált, mert az Indiai-óceánt az arabok uralták vagy a Földközi-tengeren az oszmán-törökök jelentek meg vagy tudományos fejlődés következett be Európa-szerte) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az európaiak kénytelenek voltak új kereskedelmi utakat keresni vagy más, biztonságosabb útvonalon akartak eljutni Indiába).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy növekedésnek indult Európa népessége vagy Európa kezdett kilábalni az általános válságból vagy javult a lakosság életszínvonala vagy Európa nemesfém készletei kezdtek kiapadni vagy általánossá vált az „aranyéhség” és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. így több élelmiszerre volt szükség a lakosság ellátásához vagy megnőtt az igény a fűszerek és egzotikus luxuscikkek iránt vagy nemesfémekben gazdag területeket után kutattak vagy a megnövekedett kereslet ösztönözte új kereskedelmi utak keresését).	0–3
	E2 Rögzíti a hagyományos kereskedelmi utak megszűnését (pl. levantei, selyemút). Lényegi	0–3

	megállapítást tesz ezzel kapcsolatban (pl. egy új, Európát és Ázsiát összekötő kereskedelmi útvonalra volt szükség <i>vagy</i> ez volt a felfedező hajók elindulásának egyik fő oka).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. A sztálini gazdaságpolitika (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a sztálini Szovjetuniónak a gazdaságpolitikáját mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy, a témához kapcsolódó időbeli vagy térbeli elemet (pl. a Szovjetunió, az orosz polgárháború után, 1922-ben jött létre; Sztálin 1922-ben lett pártfőtitkár; Sztálin 1928-ra nyílt diktatúrát vezetett be; Sztálin 1922 és 1953 között volt a Szovjetunió főtitkára).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a témához kapcsolódó általános és konkrét történelmi fogalmakat (pl. pártfőtitkár; diktatúra; totális állam; kollektivizálás; kolhozok; szovhozok; tervgazdálkodás; sztahanovista mozgalom).	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás alapján, hogy Sztálin a szovjet gazdaság elmaradottságát erőszakos iparosítással próbálta megújítani és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megszüntették a magántulajdont és állami irányítással a nehézipart fejlesztették <i>vagy</i> a nehézipar erőszakos, állami irányítású fejlesztése miatt torz gazdasági szerkezet alakult ki).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a tervgazdaság fogalmát és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. főképp 3-5 éves tervek voltak, amelyeket rendszerint túl kellett teljesíteni <i>vagy</i> a túlteljesítés csak papíron működött, valójában a kitűzött célok többsége túlságosan ambiciózusok voltak <i>vagy</i> a tervgazdaság szembement a kapitalista piacgazdaság alapelveivel és az állam jelentősen beavatkozott a gazdaságba).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy termelőszövetkezetekbe kényszerítették a magántulajdonuktól megfosztott parasztokat, földjük ezután a kollektív tulajdon részét képezte és lényegi megállapítást tesz (pl. azok a parasztok, akik nem akartak a kollektivizálásban részt venni, kuláknak - gazdag parasztnak lettek bélyegezve, így az állam ellenségeivé váltak <i>vagy</i> az állam ellenségeit gyakran kényszermunkatáborokba - gulagba vitték <i>vagy</i> az erőszakos államosítást a terror segítségével vitelezték ki).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Hunyadi Mátyás külpolitikája (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Hunyadi Mátyás külpolitikáját mutatja be. A vizsgázó az elemzés során bemutatja Hunyadi balkáni és nyugati hódításait és azok eredményét. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább kettőt az alábbi témával kapcsolatos alapvető dátumok közül (pl. Mátyás uralkodása: 1458-1490; Havasalföldet elfoglalják a törökök: 1462; bécsújhelyi béke: 1463; délvidéki/balkáni hadjárat: 1463; Kenyérmezei csata: 1479; cseh hadjárat 1468; cseh korona megszerzése 1469; olmützi béke: 1475).	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Hunyadi Mátyás a Magyar Királyság uralkodója volt, illetve megemlíti egyet a témához kapcsolódó helyszínek közül (pl. Cseh Királyság; Bosznia; Jajca; Kenyérmező; Balkán; Bécs).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a témához kapcsolódó általános történelmi fogalmakat (pl. király; zsoldoshadsereg; vár; nemesség).	0–2
	K2 Szakszerűen használja a témához kapcsolódó konkrét történelmi fogalmakat (pl. fekete sereg; végvárrendszer; Szent Korona; kettős királyság; ütközőállam).	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Mátyás a bécsújhelyi béke keretei között sikeresen visszaszerezte a Szent Koronát III. Frigyesről és érdemi megállapítást tesz erre vonatkozóan (pl. ezt követően hivatalosan is magyar királlyá tudták koronázni <i>vagy</i> a konfliktus eredetileg a főnemesség lázadása miatt alakult ki, akik III. Frigyeset kérték fel a magyar trónra Mátyás helyett <i>vagy</i> a béke részeként a Magyar Királyság és a Német-római Császárság szövetséget kötött a törökök ellen <i>vagy</i> Mátyás a koronát 80 ezer magyar forint fejében kapta vissza).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy Mátyás sikeres hadjáratot indított Boszniában a török ellen és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a támadásra azért volt szükség, mert a török 1462-ben elfoglalta Boszniát <i>vagy</i> Bosznia elfoglalásával túl közel került a török az ország határaihoz <i>vagy</i> a hadjárat sikeres volt és 1463-ban sikeresen visszafoglalták Jajca várát <i>vagy</i> Mátyásnak kulcsfontosságú volt, hogy Bosznia	0–3

	ütközőállam maradjon a Magyar Királyság és az Oszmán Birodalom között).	
	F3 Rögzíti, hogy Mátyás a hadjáratait az ütőképes zsoldoshadseregére, a fekete seregre alapozta, és érdemi megállapítást tesz erre vonatkozóan (pl. a zsoldoshadseregnek köszönhetően megszűnt a korábbi király - nemesi függésrendszer <i>vagy</i> Mátyás aktív védekezést folytatott a törökkel szemben <i>vagy</i> a fekete sereg felállítása mellett a déli végvárrendszer kiépítése is fontos védelmi lépés volt Mátyás részéről).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Mátyás az aktív védekezés mellett nyugati hadjáratokat folytatott és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Mátyás célja ezzel a Német-római Császári cím megszerzése volt <i>vagy</i> Mátyás azért akart Német-római Császár lenni, hogy ezzel előmozdítsa a közös európai védekezést a török előrenyomulással szemben <i>vagy</i> Mátyás nyugati offenzívájának célpontja elsődlegesen a Cseh-Királyság és Bécs volt <i>vagy</i> Mátyás nem tudta megszerezni a császári címet halála előtt).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Mátyás cseh király is volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Mátyás csak a Cseh Királyság felét szerezte meg, a másik fele I. Jagelló Ulászló uralma alatt maradt <i>vagy</i> Ulászló megválasztása után Mátyás presztízsveszteség nélkül akarta befejezni a cseh hadjáratot, így az olműtzi béke keretein belül kettős királyság alakult ki a Cseh Királyságban).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Mátyás 1482-ben újabb hadjáratot indít Ausztria ellen, és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. 1485-ben sikeresen beveszi Bécsset <i>vagy</i> Mátyás ezután gyakorlatilag haláláig Bécsben élt).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT

33

16. Bethleni gazdasági konszolidáció (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Horthy-korszak Bethlen István féle gazdasági konszolidációját mutatja be. A vizsgázó az elemzés során bemutatja Bethlen intézkedéseit; kitér arra, hogy ezek milyen változást, hatást gyakoroltak az országra. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy, a témával kapcsolatos alapvető dátumot (pl. csatlakozás a Népszövetséghez: 1922; a pengő bevezetése: 1927 <i>vagy</i> megállapításai/dátumai alapvetően a bethleni miniszterelnökség időszakára (1921-31) vonatkoznak).	0–2
	T2 Rögzíti, hogy az intézkedések Magyarország területén/városokban/településeken fejtik ki hatásukat.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a témához kapcsolódó általános történelmi fogalmakat (pl. stabilitás; gépesítés; textilipar; turizmus; közlekedés fejlesztése; társadalombiztosítás).	0–2
	K2 Szakszerűen használja a témához kapcsolódó konkrét történelmi fogalmakat (pl. trianoni békeszerződés; pengő; Magyar Nemzeti Bank; konszolidáció; népszövetségi kölcsön; hiperinfláció; vagonlakók; kultúrfölény).	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Bethlen 1922-ben elérte, hogy Magyarországot felvegyék a Népszövetségbe, és érdemi megállapítást tesz erre vonatkozóan (pl. népszövetségi tagságának köszönhetően Magyarország jogosult volt a Népszövetségi hitelek felvételére <i>vagy</i> a Népszövetségbe való felvételnek komoly követelményrendszere volt, melyet az országnak teljesítenie kellett).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a kormány szándékos pénznyomtatási politikájának köszönhetően a korszakban hiperinfláció alakult ki az országban és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. 1927-ben az értéktelenné vált Koronát leváltotta a pengő).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy a korszakban a költségvetésben az oktatás kiemelt szerepet kapott és érdemi megállapítást tesz erre vonatkozóan (pl. a korszakban számos új iskola, oktatási intézmény épült/bővült <i>vagy</i> Klebelsberg Kunó minisztersége alatt az oktatás színvonala jelentősen nőtt, az analfabetizmus visszaszorult).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a Magyar Nemzeti Bank létrehozását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Magyar Nemzeti Bank megalapításának köszönhetően létrejött a kormánytól független pénzkibocsátás).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a Népszövetségtől származó hiteleknek köszönhetően megindulhatott a gazdasági fejlődés Magyarországon, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megkezdték a mezőgazdaság gépesítését <i>vagy</i> fejlesztették a textilipart <i>vagy</i> fejlesztették a turizmust és modernizálták a közlekedést).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Bethlen a korszakban aktív szociálpolitikát folytatott és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. társadalombiztosítás kiépítése a munkások körében <i>vagy</i> az elcsatolt területekről Magyarországra menekült vagonlakók nyomortanyáinak felszámolása).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT

33